

TORK®

WS-how

TNT Post
Port Betaald
Port Payé
Pays-Bas

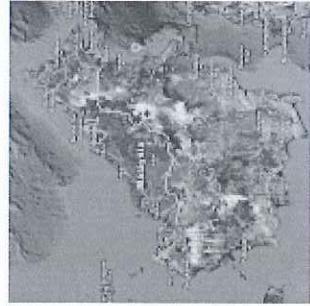
use Plantage

---

stry Services E&I Roosendaal, www.stork.com
(T) 0165-526333 (F) 0165-526334,
industryervices.roosendaal@stork.com

Lekker hoor..... “4 weken nasi”

Februari / maart 2012.
Ik heb het weer “niet slecht” .... want ik vertrek voor een week of vier naar Indonesië.
Zonlief is daar voor zijn studie marine biologie op Palau Derawan om te werken aan een “Penyu” project voor de universiteiten van Utrecht en Nijmegen.

Het eilandje Derawan ligt oostelijk van Kalimantan (Indonesisch Borneo).
Ter oriëntatie: Dit eilandje is slechts 800 bij 500 meter groot en ligt tussen bekende duikgebieden. Noordelijk ligt het Maleis deel van Borneo (Sipadan). Zuidoostelijk ligt Sulawesi.

Er moet hier veel vis zitten want we zien heel veel vissers die in hokjes op palen op het water wonen. Er omheen hebben ze de visnetten uithangen.

Palau Derawan verscheen al snel aan de horizon. Het is een dicht bebvolkt eiland aan de zuidkant, met prachtige wewende palmboomen midden op het eiland. We kwamen aan op de steiger van het huisje waar Peter al 3 maanden aan het werk is. Peter Iris en Mario zwaaieren ons al toe vanaf de steiger. Bij aankomst zie je al schilpadden verschijnen aan de jetty (steiger) want toeristen weten de beesten te lokken met overheerlijke bananen bladeren.

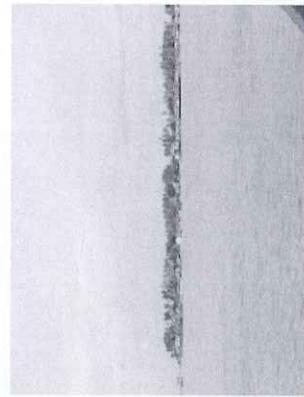
Peter is vooral blij me te zien omdat hij over een week ook vakantie heeft; en kunnen we samen lekker gaan duiken. Na een innige begroeting eerst een rondleiding door het schitterende huis op het water. Een droom om daar te mogen wonen en dus ook om er je vakantie door te brengen.

Snorkel/Duikspullen, Tanks enlood op je eigen steigertje, dus “get wet” wanneer je zin hebt. Da’s wel even uit te houden.

Het is een prachtig huis uitgebouwd op palen vanaf het witte zandstrand. Het enige dat het plaatje een beetje verpest zijn de blikjes, plastic troep en luiers die aan de zuidkant van het eiland dwarrelen. Dat is helaas niet anders. De kamers met twee bedden per stuk zijn simpel, maar zeer comfortabel en meer dan je nodig hebt tijdens je verblijf. Daarnaast nog eens heel erg betaalbaar en met eten, dus als je een goed adres zoekt voor een trip naar Derawan is “Wisma Adhiyta” zeker aan te raden! We hebben onze eigen kastjes/tafeltjes en een ventilator. Gastvrouw Heidy (blijkt later) heeft van de “Hollanders” zelfs al frieten leren bakken.

Met Peer meteen aan het werk. De camera bij de bunker research site (waarvan er in totaal 3 zijn) ophalen om te downloaden op de PC. Het is hoog water dus dat wordt meteen

Met de speedboot van John op weg dus naar Palau Derawan. John is coördinator van het WNF “World Nature Fund” daar. Onderweg komen we veel scholen visjes tegen die boven het water uitspringen naast de speedboot. Wel een grappig gezicht..

A= Palau Derawan
B= Kalimantan

Het is wel een “mijl op zeven “want ik ben zeker 2 dagen onderweg. Roosendaal-Schiphol-Frankfurt-Doha-Jakarta. Overnachting in Jakarta. Vervolgens 2 binnenlandse vluchten (Jakarta-Bali/Kapan-Berau), een taxiritje van 2.5 uur naar Tanjung Batu aan de kust en vervolgens nog een overtocht naar Derawan Island.

de eerste snorkeltocht.
Bovendien aan de kant
oppassen voor stingray's.

Peter had al kennis gemaakt met deze leuke beestjes. Zijn ervaring: "De enige K.L. Otebeesten die hier zitten zijn de stingrays die zich ingraven op zandige vlaktes, bij voorkeur aan de rand van zeegras en achter beschutting van de stroming. Laat onze onderzoeksite nu precies aan deze voorwaarden voldoen, dus ik heb 2x een prik moeten krijgen (alleen maar omdatje op zo'n beest zijn hoofd gaat staan...) waarna de 2e wat dieper, waarbij wat heet water en een paar weekjes rust om de wond te laten helen wel nodig waren. Dat is dan wel weer heel erg gunstig voor website-verhalen, data-invoer, voorbereiding voor collega's etc. etc. Overigens moet ik benadrukken dat stingrays echt heel rare beesten zijn, mocht ik dat nog niet gedaan hebben..."

Bij terugkomst makreel met rijst en groenten en als toetje een heerlijke verse papaya vruchtsap.

De eerste avond wordt er door de WNF rangers gemeld dat er een schildpad op het strand aan het eieren leggen is. Dit "wonder der natuur" hebben we mogen anschouwen op het strand bij Derawan Dive resort.

Derawan Dive resort ligt aan de oostkant van het eiland (op wel 5 minuten lopen!) De afstand die ze dagelijks afleggen als ze aan het werk gaan op de zeegrasvlakte in het noorden. Het is een beetje vervallen, maar er zijn nog steeds een aantal goede luxeuze huisjes waar je in kan blijven en er is ook (meestal) een duikinstructeur aanwezig. Tevens is het dus het gebied waar de schildpadden aan het strand hun eieren leggen.
Het beest legt maar liefst 120 eieren!

Palau Derawan / Penyu Project

Marijolein Chritianen doet haar PhD (doctoraal studie) met o.a. dit Penyu (=zeeschilddpad) Project. Hoofddoelstelling is te onderzoeken

ken wat het overvloed in aantallen schildpadden op Palau

Penyu

Penyu sex

Penyu sex

Duidelijk een mannetje

Derawan doet op kwaliteit/kwantiteit zeegras. Iris en Peter doen deelprojecten voor hun studie biologie. Over dit werk kan Peter zo kort en duidelijk mogelijk zijn:

"In de eerste weken hebben we hard doorgewerkt om alles voor ons onderzoek klaar te zetten. We wilden graag zien wat het gecombineerde effect van golven/stroming en grazen door schildpadden heeft op het zeegras. De schildpadjes hier op het eiland zijn met zo veel, dat ze dagelijks net zo veel eten als dat er aan zeegras bijgtroeit. Daarom hebben sommigen van deze beesten een nieuwe techniek en graven ze gaten in het gras om de saaie wortels naar binnen te slaan met wat lekkere zandige kruiden... Hierdoor ontstaan gaten in de prachtig glooiende grasmat, die op hun beurt weer meer open staan voor erosie door golven en stroming. Daarom hebben wij een aantal gaten zelf gegraven en daarvan enkele beschermd tegen stroming met een bunker van zandzakken (lees 225 totaal) en een aantal met kooien om schildpadjes buiten te houden. En daarna wacht je simpelweg af en vier je vakantie uitstaard! Nou ja....., er waren nog een aantal details die gemerkt moesten worden, zoals licht

beschikbaarheid, nutriënten in het water, golfslag, stroming, zeegrasdichtheid (grasjes scheiden in 4 delen en de lengtes daarvan meten, mijn favoriet!), diepteprofiel van het gebied, diepteprofielen van de gaten, etc. etc. Genoeg om je niet te vervelen dus. In de eerste maand was Marjolijn hier om de belangrijkste methoden uit te leggen en alles mee op te zetten en ook de laatste maand was ze hier om alles af te ronden. Ook hebben we haar geholpen met haar oude experimenten, door het tellen en terug vangen van schildpadjes (lees: er op springen en in de boot hissen). De rest van de tijd hebben we lekker alles zelf kunnen doen en nog wat gedragsexperimenten van de schildpadden kunnen toevoegen..."

Veldwerk opstellingen worden in kaart gebracht voor vergelijkingsmateriaal door een modelvliegtuigje met camera. Vluchten worden geprogrammeerd middels invoeren van de juiste coördinaten. De schildpadden zijn letterlijk vanuit de lucht te tellen.

Het ontbijt bestaat uit mie met groenten en een hardgekookt ei. Soms afgewisseld met een gebakken ei. Ik ga helpen met monsters ophalen bij de veldwerkopstellingen. Vervolgens breng ik deze naar Hans en Peter die ze aan ontleden tellen en meten. Ze zitten beiden met een ontstoken poot in een "sunil badje" lekker te snoepen van de antibiotica en zijn daarom ontheven van veldwerk. Hans (ex-biooloog) is nu freelance journalist en maakt mooie foto's en een verslag van dit project. Ik mag graag aanzien dat Hans met komische wijze graag de meiden op de kast wil jagen. We eten vanavond bij de buren in het restaurant vanwege het afscheid van Hans die morgen terug naar Nederland vertrekt. Snapper, baars, garnalen en saté van de grill met rijst en groenten smaken uitstekend.

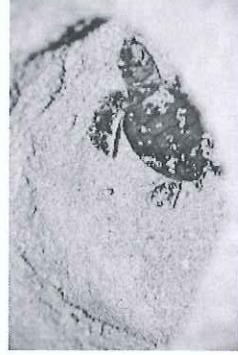
Penyu Project / Kano tochje

De volgende ochtend Iris en Marjolein assisteren bij het veldwerk. Hoog water dus ze waren al met de kano vertrokken toen ik nog aan mijn ontbijt moest beginnen (Mie met ei en groente). De dames hadden een dooie schildpad aangetroffen (waarschijnlijk aangevaren) en een plan de campagne gemaakt. Iris en ik gaan eerst de bodemplaten in zee schoonmaken voor herkenbaarheid

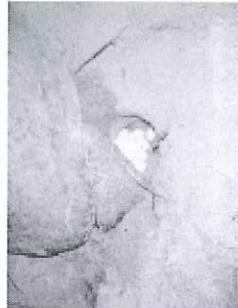
voor het modelvliegtuigje met camera. Marjo was al weg om te gaan voorbereiden/programmeren want het is "vliegweer" (droog en bewolkt). Even later zagen we het vliegtuigje boven ons vliegen terwijl we de kooien aan het afbreken waren.

Bij de laatste kooi aangekomen kon helaas de kano niet verder. Laag water! Dus te voet met de samples/monsters naar huis. Toch link de kano te lang onbemand te laten, met alle spullen inclusief dooie schildpad die mee gaat ter vermaak van de biologen (open snijden dus).

Ik help Peter s'middags met het uitpluizen van zeebras monsterns. Na wederom een lekker maaltje rijst met vis (overheerlijke tonijn; met lekker sausje van uien en knoflook) meteen de kano gaan ophalen met Iris en fotocamera onder water opnieuw ingesteld. Na de koffiepauze werd het nog een extra "rondje" snorkelen omdat de kano water had gemaakt. Dat werd pinnen opduiken en vervolgens weer tijd om de onderwatercamera op te gaan halen. Nobel streven om dit even in mijn eentje te gaan doen werd meteen afgestraft. De wind na elke jetti steeds sterker en bij de laatste zag ik de golven al minimaal windkracht 3 a 4 aangeven (schuimkoppen). Toch geprobeerd er doorheen te peddelen, wat ook wel lukte maar ik kon helaas de boeien (kleine flesjes niet vinden). Dus zonder camera retour helaas. Weer tijd om te eten. Voor de verandering rijst met vis. Op dat moment belde John/Iris voor het uitkomen van de schildpad eieren. En dat wilde ik niet missen. Het werd helaas een stuk minder leuk dan verwacht hadden. Een hoop toeristen dringen er omheen. Er gaat zelfs een "eikel" bovenop zo'n beestje staan. Toen de pas geboren schildpadjes de zee in verdwenen waren zijn we snel terug gegaan om de lekkere Gamba's met rijst en sla te verorberen.

Baby zeeschildpad

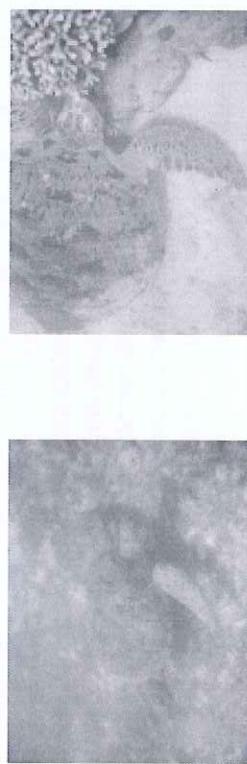
Eieren leggen

Penyu Project "Transect" duiken

Lekker ontbijtje met een eiwitje en daarna 1e "Transect" duik met Iris.

Transect = een route die gedoken wordt waarbij wordt geteld; in dit geval schildpadden uiteraard. Betreft een stuk smorkelen boven het zeegras vanaf de jetty (of meteen afdalen met hoog water) richting rif. Vervolgens op een diepte van een meter of 10 in de richting van de projectopstelling om bij een van de jetty's van het eiland weer op te stijgen. We tellen 4 schildpadden op het zeegras en 6 op het rif.

Het huisrif heeft mooie sponsen, zakpijpen, koraal en heel veel velersterren in allerlei kleuren. Veel variëteiten vis, roggen, koraalduivels, fluittissen, murenen, kreeftjes, krabbetjes, inktvissen, krokodilvissen, naaktslakken en zeepaardjes.

Slaapkop

S'nachts niet storen svp

Na de luch (voor de verandering vis en rijst) een trip over het eiland.

Iedereen is zeer vriendelijk. Ze hebben hier een officiële vertaling van het minder officiële "chiller"; jalan jalan. Je bent als bleekscheet een apartheid. Iedereen wil graag hallo zeggen tegen de blanke medemens en ook in het Engels weten waar je vandaan komt en vooral waar je heen gaat (nergens... jalan jalan). Het valt op dat er enorm veel kinderen zijn op straat en dat iedereen of een bootje of een winkeltje heeft.

Voor een duikvakantie is er sinds kort ook een nieuwe mogelijkheid, Dive Center 'Tasik'.

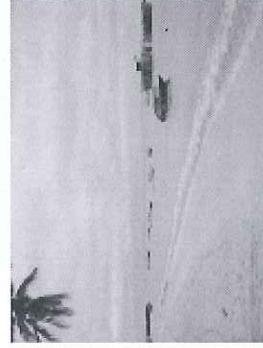
Qua andere bevolking hebben we op het eiland varanen, zeearenden en vooral heel veel katten en ook muizen in de avond (ja, die

katten zijn luiwe beesten...). Ook een grote groep vliegende honden die liever nacht actief is. En dan natuurlijk niet te vergeten de enorme horden schildpadden die de zeegrasbedden rond het eiland bevolken.

Naast schildpadden die eieren leggen, zijn karaoke en bananenboten de grootste vrijetijdsbesteding hier op het eiland. Maar dit hebben we vooral overgelaten aan de doorgaans luidruchtige (lees: voor 5 uur in de ochtend wakker) en een spoor van rotzooi achterlatende, lokale toeristen. Vooral in de weekenden. Verder de middag nuttig besteed: Op onze Jetty samen met Peter pinnen schoonmaken. Tussentijds wat schildpadden spotten die voorbij komen. Tussendoor even naar Nadine van het Dive Center want broer van Iris gaat daar Padi (Open Water) doen. Hij krijgt een boek mee voor 2 dagen zelfstudie (hoezo les geven?). Vervolgens examen, 4 duiken en brevet in de knip. Daar moesten wij bij Stella Maris voor onze eerste ster toch iets meer voor doen.

Erg vriendelijke mensen, Nadine en haar Indonesische vriend. Duitse degelijkheid en erg goede service. Wel ook met een tropisch half uurtje extra voor alle afspraken die je maakt, Er komt straks weer vis en rijst op tafel maar het wordt al donker. Eerst een nachtduik (Transect) met Iris. We tellen 3 Penyu's op het zeegras 2 tijdens afdaaling naar het rif en een stuk of 5 op het rif. Tijdens fotograferen worden de meeste Penyu's toch verstoord in hun slaap en vertrekken naar een rustiger plekje.

Vanavond weer vis en rijst (deze keer inktvis met een pittige saus, groenten/ tomaat/ knoflook/ uien). Lekkerrrrrrr

Dive Center Tasik

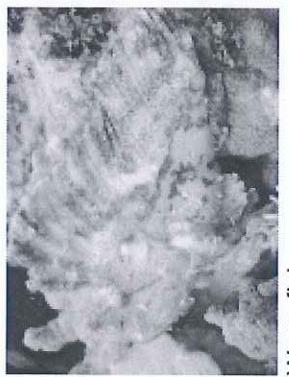

Dolfijnen

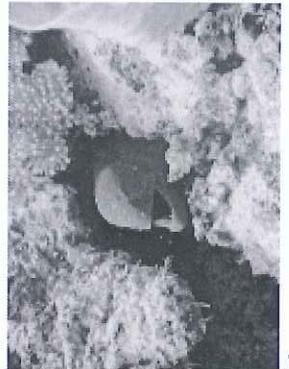

Dagje “chillen” op het huisrif

Vroeg op, maar toch uitgestolen want we lagen op tijd in het mandje. Na het ontbijt (eijs met mie en groenten) eerst met Peter naar het Dive Center om onze trips te gaan bespreken voor aanstaande week. Het is warm vandaag. Geen bewolking, de zon reflecteert op de golven, dus niet meer gevlogen. Na het schoonmaakwerk lekker relaxed duikje gemaakt op het huisrif. Alle tijd om te fotograferen. Egelvis, heel veel veersterren in alle maten en kleuren en wel bijzonder, 2 Wespvissen gespot (Wasp fish =familie van de hengelaarsvis).

Wasp fish

Murene

Penyu Project fieldwork afgelond

S'ochtends met Mario en Peter in de speedboot het projectgebied afgezocht voor afgedreven grondmarkers. Aan elke kunststof grondmarker zit een loodblok en tevens zijn er 3 met een elektronische dieptemeter die continue registreert. De moeite waard om even te zoeken want er is een aardig kapitaaltje op te vissen.

In de middag lekker relaxen en s'avonds weer een nachtduik transect met Iris.

Wederom een hoog schildpad gehalte. 2 op het zeegras., 1 terwijl we afdaalden en een stuk of 6 slapend op het rif. Daarna lekker frites gegeten. Smaakt goed na alle rijst. Frites kennen ze net op Palau Derawan maar Heldy heeft inmiddels frieten leren bakken (aardappel is voor de locals een bijgerecht). Feestje: Ook alle data input heeft Peter afgelond. Heeft hij dus

lekker 4 a 5 dagen eerder vakantie dan gepland.
Uiteraard straks in Nederland nog wel een hoop schrijfwerk.

Dive time morgen dus ook voor Peter; maar hij had uiteraard al een en ander gezien hier:
Duiken op andere eilanden in de omgeving: Sangalaki, Kakaban en Maratua.

Op de eerste steek zijn er altijd gegarandeerd manta's (!).
Het is hier goed driftduiken met grote stromingen. In Kakaban enorme scholen vis op de punt en prachtige riffen aan de lange zijde van het eiland.
En op Maratua is nummer 1 nog steeds the channel, waar de stroming niet tegen in te zwemmen is, en waar we meteen een vrient grijze en zwarttip rifhaaien hebben gezien.

Getijidentabel-stroming:

Het weer is hier uiterst onvoorspelbaar. Deze tijd is het einde van het regenseizoen. Op het eiland hebben we toch vooral heldere zonnige dagen gehad. Dit kan uiteraard in de tropen wel snel omslaan naar storm met regen en windkracht 6, maar dit gebeurt niet extreem vaak. De temperatuur is dan een kille 26 graden, wat oploopt tot een crispy 36. Ook de getijden zijn extreem wisselend, aangezien we in een zeestraat zitten tussen de Indonesische zee/Indian Ocean en de Pacific. Ze zijn dus niet alleen afhankelijk van zon en maan, maar ook van de bewegingen in zeespiegel van beide zeeën. We hadden enkel een voorspelling van December, waarmee ik in vele lastige berekeningen een voorspelling heb gemaakt in Januari en februari. toen we de getijidentabel van Mariolijn per email ontvingen, konden deze echter snel in de prullenbak: Er is geen pijl op te trekken. Maar aangezien wij wel een tabel hadden, bleef het makkelijk werken

(wat alleen goed werkt met laag water) en duiken (wat het best gaat aan het einde van de getijden, want de stroming kan heftig zijn).

Palau Kalkaban

Schipper Mardin en duikgids Adi komt ons met de speedboot ophalen die Marjo daags tevoren had geregeld. Ardin tekent eerst de duikstek 'Tunnel' op het bord (briefing). Deze stek doet denken aan de bekende Blue Hole in Dahab/Egypte. De eerste uitgang zit op 40 meter diepte 2e op 60 meter diepte en de derde vervolgens op 80 voor de waaghalsen. De ondiepste uitgang op 40 meter wordt dus een eitje. Slechts korte deco-tijd voor speld. Einde van de tunnel eindigt in een drop-off.

Duikspullen en lunch van Hellyd aan boord gesjouwd en vervolgens naar Dive Center Tasik gevaren. Tanks en lampen ophalen. Uur varen naar Palau Kakaban. Schitterend eiland; hartstikke groen met op het eiland een groot zoutmeer waar we tussen de duiken door ook gaan snorkelen. We zijn voorlopig de enige toeristen (heel bijzonder voor de zondag schijnbaar).

Duikgids Adi gaat voorop. In de tunnel onderdaad haristikkie donker. Niet echt heel bijzonder maar wel leuk. Enige begroeiing zijn een paar sponzen.

Adi begint meteen vanaf de uitgang van de groot aan waaierkoraal te speuren en vrijen/tikken met een metalen staafje. Oftewel speuren naar Pygmee zeepaardjes voor Marjolein. Het wordt een driftduik. Stroming ook hier onderdaad sterk wisselend. Zo is het rustig en van ene op het andere moment stroomt het flink. We komen van alles tegen wat Egypte ook te bieden heeft maar alles net in andere kleuren. Spiny lobsters, Koraalduivels. Mooie Zakpijpen (fel geel en blauw van kleur) Ook heel mooi en apart. Zijn de hele grote Barrel sponzen (tot 10 duizenden jaren oud). Meer dan een meter hoog en ook diameter van een meter waar dus vaak vis en kreeftachtigen inzitten en veel naaktslakken.

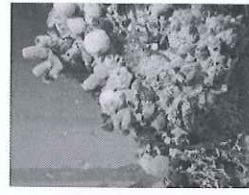
Na de duik lekker rijst met vis op de steiger van het zoutmeer. Niet uitbuiken deze keer maar meteen snorkelen. Valt niet mee om op mijn leeftijd de Egyptische standaard "duiken-eten-slapen" te moeten missen

(wat alleen goed werkt met laag water) en duiken (wat het best gaat aan het einde van de getijden, want de stroming kan heftig zijn).

Het zoutmeer is vergeven van de kwallen. Bijzonder mooi zicht. Gelukkig steken ze niet dus kan je er leuk mee spelen. Ook veel kleine vis en ontzettend mooi gekleurde sponzen op de takken van het mangrove bos aan de kant van het meer. Sponzen werkelijk in alle mooie felle kleuren van de regenboog. Prachtig.

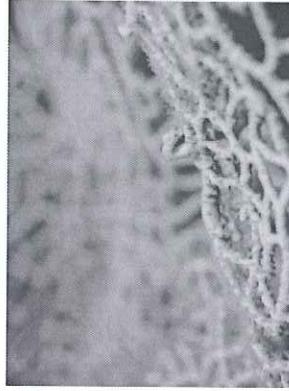

Zoutmeer

Sponzen

De 2e duik wordt ook een driftduik vanaf de jetty. Koraal is werkelijk heel erg mooi. Diverse kleuren en in prachtige staat. Volop snuffelen tussen koraal en we zien ook weer veel naaktslakken in allerlei vormen, maten en kleuren. Na een half uur Bingo. Onze gids was heel de duik al aan het speuren in de grote waaierkorallen. Hij vindt het aan Marjo beloofde Pygmee zeepaardje.

Naaktslak

Palau Maratua

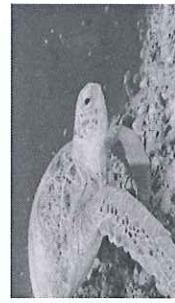
We hebben voor vandaag twee duiken gepand met Mario bij het eiland Maratua. Ook ongeveer een anderhalf uur varen met de speedboot.

Normaliter een plek voor haaien (drop-off met flinke stromingen). En een heel aparte duik bij de Channel (een kanaal waar al het water voor een volledige baai in en uit wordt gezogen met de getijden), maar vreemd genoeg totaal geen stroming. Geen haaien te bekennen. Wel zien we een adelaarsrog wegzwemmen. Wel iets meer stroming als we de ingang van de "Channel" inzwemmen. Dan komt er toch nog spanning en sensatie. Blijkaar hebben de lokale vissers (zitten in een kano op open zee te vissen) last van ons. Een idioot probeert ons te torpederen met een blok lood van een kilo of 5. Maar met een duiktank als schild geen centje pijn! Bijna krijgt Peter een keer die vislijn te pakken om hem naar beneden te trekken; maar helaas net mis. We besluiten toch maar door te zwemmen en uit te duiken op de ondiepe koraaltuin. Het mooiste gedeelte van de duik met werkelijk prachtige harde en zachte koralen en ook veel sponsen in alle soorten en maten. De lunch (uiteraard weer nasi en vis) nuttigen we op het eiland. Een dagje Maratua, zonder primaten, maar met heel veel kleine apkes uit het dorp die kwamen kijken bij de foto-vluchten van Mayo. Ook hier wordt het schildpadden bestand vanuit de lucht in kaart gebracht.

Kleineapkes
uit het dorp

Maratua
Penyu

Kleine bijkomstigheid is dat Mario zich later in de middag moet verantwoorden bij de burgemeester van het eiland (ze had dit beter even kunnen aanmelden blijkbaar).

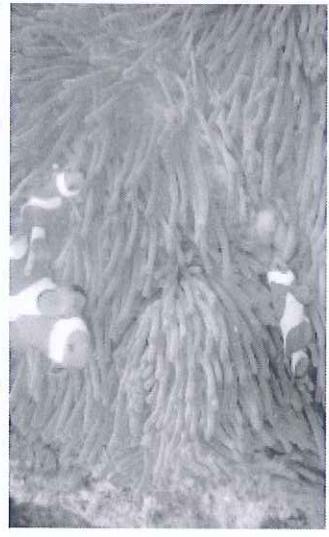
Ik ga met Peter een wandeling maken in het oerwoud omdat ze hier vorige keer apen hadden gezien.

Deze keer blijft het bij spinnen en vlinders.

Uervolle reisverslag Ger van Leeent

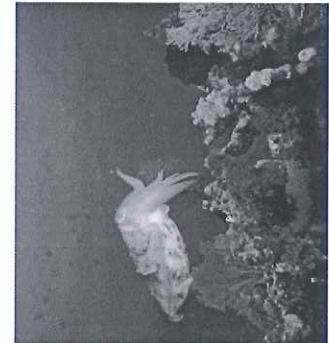

De 2e duik bij de jetty heeft een bijzonder hoog schildpad gehalte.
Je kan hier bijna letterlijk over de schildpadden lopen.
Er staan dus ook plenty Penyu's op foto en filmpjes.
Terug naar huis hebben we geluk: Dolfijnen.

Nemo

De 2e duik bij de jetty heeft een bijzonder hoog schildpad gehalte.
Je kan hier bijna letterlijk over de schildpadden lopen.
Er staan dus ook plenty Penyu's op foto en filmpjes.
Terug naar huis hebben we geluk: Dolfijnen.

Sepia

Peter en Mario gaan snorkelen en ik leg alles op de gevoelige plaat vast. Geweldig.
Ik denk meteen terug aan mijn eerste en derde duikvakantie in Hurghada waar we ook het geluk hadden tussen grote groepen dolfijnen te mogen snorkelen.
Moe maar voldaan s'avonds op ons steigertje weer een lekker bordje vis met rijst

Manta point / Palau Sangalaki / Palau Samana

Volgens de berichten van John zouden er tussen 6 en 11 uur Manta's moeten zijn.
Dus vroeg opgestaan en tegen 7 uur vertrekken Peter en ik weer met de speedboot. Oude tanks (inclusief alle tanks van het project) allemaal retour Dive Center en nieuwe gehaald voor vandaag.
Op naar Manta point: Helaas pindakaas; geen Manta's!
Dan eerst maar duiken op de westkant van Sangalaki.
Een mooi ondiep stuk rif (10-15 meter) maar blijkbaar een minder gedeelte volgens Peter die hier vorige keer een nog mooier gedeelte bedoken had. We zien wel stingray's maar geen Manta's.
Vervolgens het eilandje bekeken.
Gelopen o.a. naar de Hatchery (hok waar eieren van schildpadden liggen uit te broeden).

Nogmaals gespot op Mata Point: Geen Manta's!
Vervolgens onze 2e duik op de zuidkant. De stroming stond verkeerd waardoor we genoodzaakt werden een andere route te duiken dan we van plan waren. Maar wel een leuke duik. Grijze en groene Murene's gespot en een hele grote mannetjes schildpad. Op de zeebodem liggen hier veel eiertschalen van Penyu's. Mogelijk door Rangers in zee gegooid (of door vogels). Verder "excavating sponges" (oefwel borende sponzen) en veel van het bekende spul, baarsje in allerlei kleuren en maten, wimpelvissen, schorpioenvissen, trigger-fish, keizersvissen, verpleegsters- en doktersvissen etc. etc.

Middagdutje na de rijst en vis op de boot bij Manta point. Peter en onze captain op de uitkijk: Wederom geen Manta's.
3e duik bij Palau Samana. Heel veel mooie koraalsoorten zowel zacht als hard koraal, veel naaktslakken. Deze stek is een beetje vergelijkbaar met de betere koralltuinen in Egypte.
S'avonds aan de rum-cola . Bescheiden afscheidseetje voor Marjolein.

Naaktslakje

Sepia /Peter

Dagje "chillen" op het Huisrif

Half 8 in de ochtend vertrekt Marjolein naar Sipandan (Maleisisch deel van Borneo) voor een ander schildpadden project, onderdeel van haar PhD studie. Dit bekende duikgebied herbergt dus blijkbaar ook veel schildpadden.
Dit wordt voor Peter en mij voorlopig onze laatste duikdag want overmorgen varen en vliegen we naar Kalimantan.

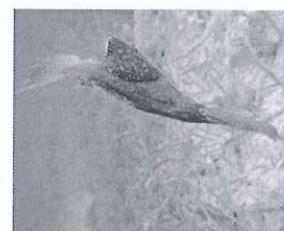
Onze eerste duik wordt een ondiepe boven het zeebras om nog een paar mooie plaatjes van schildpadden en krabben en kreeftjes te maken. Majolein had gisteren bij toeval een pipefish gespot, maar helaas, dat geluk hadden wij niet vandaag. Uiteraard veel Penyu's maar ook een paar leuke plaatjes van Lionfish, grote schelpen, razor fish (grappig op zijn kop hangende visjes). Garnalen / kreeftjes / krabben.

Tweede duik op het rif om nog wat foto's te knippen van naaktslakken. Die kom je elke duik dus in meer of mindere mate tegen. De fel geel-blauwe zakpijpen zijn ook wel een grappig zicht. Eveneens fel blauwe kleine zakpijpen (De soort is vergelijkbaar die wij in de Oosterscheide en Grevelingen in witte kleur aantreffen).

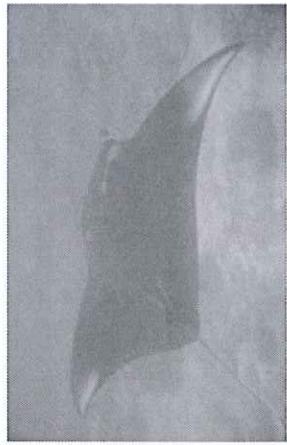
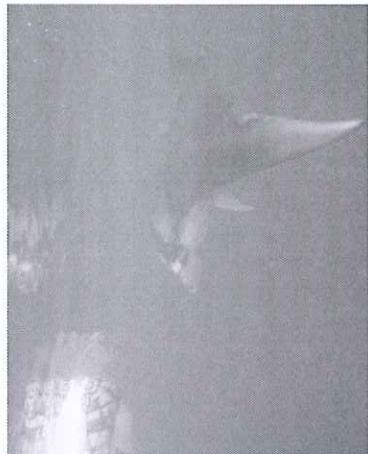

Razor fish

Pipefish

Manta Point

Onze bijzondere Manta rodden. Volop gelegenheid deze mooie beesten op foto en filmpjes te zetten. GEWELDIG.

Ook nog een grote schildpad gefilmd die uit de diepte (vanaf ongeveer 15 meter) recht op me afkwam, waarschijnlijk om adem te happen. Maar rechtsomkeer maakte naar de diepte toen het beest van mij zag (da's effe schrikken).

Daarna naar Samana gevaren om het eiland te bekijken.

Met Peter rondgelopen in het tropisch woud en de mangroven op het eiland. Boomjes en struiken die boven het water groeien. Prachtig stuk natuur.

Wederom begint het fors te regenen en we besluiten terug te gaan naar Derawan onder de kap van de speedboot. Lunch nemen we deze keer maar mee terug om thuis op te eten.

Even een paar shirtjes spoelen en een lekker etje met groente en rijst verorberen.

We willen graag foto's gaan maken van Derawan Diving Resort (het vroegere duikcenter) omdat die nog nergens op staan maar wederom een flinke hoosbui zorgt voor uitstel en binnenhalen van de was.

Even tijd voor foto's op de PC te zetten onder het genot van een lekkere gebakken banaan van Helly.

Het wordt weer droog dus gaan we gaan onze herinneringen aan het eilandje ook visueel digitaal vastleggen.

Manta Point / Palau Samana

In een uiterste laatste poging een speedboot gehuurd en terug naar Manta point. Bingo. Peter zijn voet was nog steeds niet genezen en die had al genoeg Manta's gezien, dus meer dan een uur in mijn eentje gesnorkeld tussen de Mantas. Totaal een stuk of 13 gracieus voor-

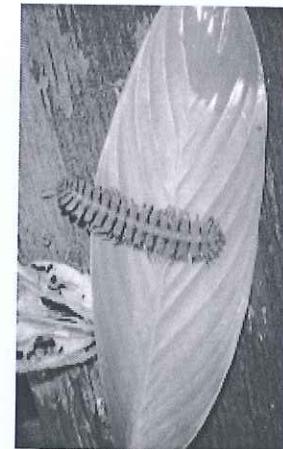

Kutai National Park (Kalimantan)

En met het einde op Palau Derawan was er gelukkig ook het begin van een prachtige reis door Kalimantan en Java. Het begin van de reis was vooral gevuld met erg veel (soms lange) boot-, bus-, vliegtuig- en taxiritten. Maar ook het reizen door Indonesië was op zich al de moeite waard. Op dag 1 zijn we meteen doorgevlogen tot in Samarinda, maar de busritten hier in de omgeving, waren adembenemend. Over slingerende bergwegen door het woud naar Kutai nationaal park. We hebben één van de rangers van het park gebeld en de rest van de reis zelf geregeld en dit bleek een uitstekende keuze. We moesten zelf in Sangata zien te komen bij de Sangata rivier en hier werden we netjes door de rangers opgepikt. Deze hebben ons in een luttel anderhalfe dag vele van de mooie dieren en planten van het woud laten zien, waaronder: Kameleons, varanen, gibbons, makaken, vinders in alle soorten en maten, duizendpoten, 3 soorten hornbills en niet te vergeten een mama orang utan met kleintje. De kleine was in babytraining, dus de stops om te eten waren lang en de beesten waren vaak lastig te zien. Maar tijdens enkele verplaatsingen, zijn we soms tot op tien meter van de dieren kunnen komen. Ook de vogels waren lastig om langer te bekijken, maar verrassend veel bosleven bleef ook wel netjes zitten voor een goede blik en een foto.

Orang Utan zoekplaatte

Duizendpot

Borobudur, Merapi vulkaan, Prambanan (JAVA)

In Yogyakarta een heerlijk met groen omgeven hotel, een oase in een drukke stad. Op onze eerste volle dag besluiten we alles op het gemak te bekijken en te boeken voor trips de volgende dagen. Vervolgens doen we een middagtrip de stad in. Hier is het een drukte van jewelste, wordt gelukkig niet niet geheel letterlijk dood gegooied met souvenirs en is het kranig weren om niet door iedereen een gesprekje in te worden gezogen. Dit natuurlijk allemaal met het doel om onze rupiahs uit de zak te krijgen. Fysieke criminiteit hebben we gelukkig niet gezien, maar deze stad is hoedan ook een hele verandering op het rondtrekken door Kalimantan. Laat dit echter de pret niet bederven, want in en om de stad zijn er een aantal prachtige gebouwen en cultuur te aanschouwen (des te meer als niet te schuw is voor kitsch en andere toeristen). We bezoeken eerst Vredeburg, een oud Nederlands legerkamp, dat nu dienst als historisch museum. We leren veel extra ins en outs over de oude tijden met Nederlanders en Japanners en hoe die god zij dank ook weer zijn buiten gewerkt ("Maar natuurlijk niet u he, meeneer!"). Het valt tijdens de rondleiding ook op dat er veel meer Nederlanders wordt gesproken in de stad dan elders in het land, dus de handige codetaal is helaas ook verleden tijd). We weten het een goede 2 uur vol te houden, maar dan stranden we toch in de eerste batik shop.

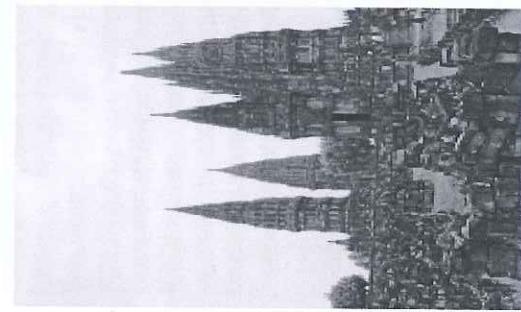
Dag 2 is goed gevuld met een bezoek aan de Borobudur, een gebied waar een vulkaan is uitgebarsten en het Prambanan tempelcomplex. Allemaal ook zeker niet te missen dus! Een vroege start, want om kwart voor 3 in de 'ochtend' staat de taxi al klaar. We rijden een dik uur richting de Borobudur, waar we ons inschrijven voor de zonsopgang tour. Het vroege opstaan meer dan waard, want voor een dikke 2 uur kan ik ongehinderd foto's maken en de zonsonkomst.

Het bezoek aan de vulkaan later in de ochtend was dat zeker niet en veel van wat ons beloofd was, hebben we simpelweg niet gezien. Wel hele hoge bergen in de mist met erg veel groen. Ik hoorde ook dat een bezoekje zeker de moeite waard moet zijn, maar neem dus je tijd en laat je niet afscheppen in het advies... Prambanan tempelcomplex was dan zeker wel weer de moeite waard en met een Nederlands sprekende privégids, zijn we weer helemaal bij-

gepraat over het Hindoeïsme. Prachtig gerenoveerde tempels ook van meer dan 1000 jaar oud.

Borobudur sunset

Prambanan

Jakarta

De laatste binnenlandse vlucht brengt ons weer naar deze mega stad. We hebben 2 dagen om de stad te bekijken, shoppen en relaxen.

Al met al een trip om niet te vergeten en zeker voor herhaling vatbaar.

Peter en Ger

Tijdens de VIERdaags:

"Waarom loop je zo hard?" "Dat doe je anders nooit!"

"Ik kan niet anders. Ik kom net bij de dokter vandaan en die heeft me van achteren een drukverband gegeven en van voren een trekpleister."

Stinkende adem

Een man heeft vreselijke zweetvoeten, maar denkt dat te kunnen verdoezelen met deodorant etc.

Zo denkt hij het altijd verborgen te hebben voor zijn vriendin. Zij heeft echter een vreselijk stinkende adem en heeft dit ook altijd kunnen verbergen, denkt ze.

Op een gegeven moment liggen ze dicht tegen elkaar in bed en zegt zij: "Schat, ik moet je toch iets vervelends vertellen"***. Ach", zegt hij, ik weet het al. Je hebt per ongeluk mijn sokken opgegeten".

GIFTIGE SLANGEN?

Er lopen twee slangen door de woestijn. Zegt de ene: "Zijn wij giftig?"

Zegt de ander: "Hoezo?"

"Nou, ik heb net op mijn tong gebeten."

Vlees uit blik

Tijdens de kruistochten valt een ridder met harnas in slaap. Er komen 2 leeuwen langs.

Zegt de ene leeuw tegen de andere: "Laten we deze keer maar doorlopen. Ik wil wel eens iets anders dan vlees uit blik!!"

*De (betere) foto's zijn gepubliceerd met dank aan Marjolijn Christianen.
Haar website: [penuu.nl](http://www.penuu.nl)

Grappen en Grollen